

Sürüngenler

Sistematik

SİSTEMATİK

- **Filum: Chordata**
- **Grup II: Craniata**
- **Subfilum B: Gnathostomata**
- **Üstsinif b: Tetrapoda**
- **Sınıf 2: Reptilia**

SİSTEMATİK

- **Altsınıf: Anapsida:** Kafataslarında temporal delik bulunmaz.
- **Ordo: Chelonia** (Testudinata = Kaplumbağalar): Vücutları sert bir kabukla kuşatılmıştır. Çok değişik habitatlarda yaşarlar. Permuniynden günümüze kadar yaşamışlardır. 355 tane türü vardır.
- Örnek türler:
- 1- *Emys orbicularis* (Benekli kaplumbağa): Boyları 25 cm kadar olabilmektedir. Temiz ve sakin akan göllerin bitki açısından zengin olan kesimlerinde yaşar. Ara sıra karaya çıkarak güneşlenirler. Kışı su tabanında çamurlara gömülerek geçirirler. Bu dönemde su buz tuttuğu taktirde suda çok az bulunan oksijeni derileriyle alarak hayatta kalırlar. Böcek larvaları, kurbağa larvaları ve küçük balıklarla beslenirler. Türkiye`de yaygındırlar.

SİSTEMATİK

- 2- *Testudo graeca* (Adi tosbağa): Boyları 30 cm kadardır. Karada yaşarlar. Bitkisel besinlerle beslenirler. Solucan ve sümüklü böceklerle de beslenirler. Türkiye'de yaygındırlar.
- 3- *Chelonia mydas* (Çorba kaplumbağası): Boyları 140 cm. kadardır. Yalnız deniz bitkileriyle beslenirler. Eti çok sevilir. Yumurtlama zamanı karaya çıkarlar. Mersin ve Yumurtalık kıyılarında yumurtladıkları biliniyor.
- 4- *Caretta caretta* (Adi deniz kaplumbağası): Boyları 1 m. kadar olabilir. Besinlerini balık ve kabuklular oluşturur. Yuva yapmak üzere sahillerin kumlu alanlarına çıkarlar. Akdeniz sahillerinde bulunur. Koruma altındadır.

SİSTEMATİK

- **Ordo: Squamata:** Kafatasları diapsit tiptedir. Derilerinde keratinleşmiş pul veya örtüler vardır. Bu nedenle bu ad verilmiştir.
- **Altordo: Larcetalia** (Sauria=Kertenkeleler)
- Örnek türler:
- 1- *Gekko gekko*: Boyları 30 cm. kadardır. Evlerde yaşarlar.
- 2- *Laudakia caucasica* (Kafkas keleri): Boyları 35 cm kadardır. Kayalık, taşlık alanlar ve taş duvarlarda yaşarlar. Türkiye'de Van, Kars ve Ağrı civarında yaşarlar.

SİSTEMATİK

- 3- *Blanus strauchi* (Kör kertenkele): Solucana benzer ve bacaksızdır. 19-20 cm. boydadır. Seyrek bitki ve çalılık kısımlardaki taş altları ile toprak içinde yaşar. Böceklerle beslenir. Akdeniz bölgesi ve Güneydoğu Anadolu Blgesinde bulunur.
- 3- *Ophisaurus apodus* (Oluklu kertenkele): 1 m. kadar olabilirler. Fundalık, bol bitkili, taşlık yamaçlarda yaşarlar. Çekirge, salyangoz ve böceklerle beslenirler. Batı Anadolu ve Trakya'da yayılış gösterir.

SİSTEMATİK

- 5- *Chamaelo chameleon* (Bukalemun): Boyları 20 - 30 cm kadar olabilir. Ağaçlarda yaşar. Kavrayıcı şekildeki ayakları ve kuyrukları sayesinde dallarda çok rahat hareket eder. Gözleri körük gibi bir yapının ucundadır ve ayrı ayrı hareket ettirilebilir. Dilleri uzun ve ucu yapışıcıdır. Bu dillerini avına fırlatıp onu yakalarlar. Çok hızlı renk değiştirerek buldukları ortama uyarlar. Ülkemizde Ege ve Akdeniz bölgelerinde bulunur.
- 6- *Lacerta agilis* (Kars kertenkelesi): 25 cm. boyundadırlar. Orman içi ve çayırlıklarda yaşarlar. Böceklerle beslenirler.

SİSTEMATİK

- **Alttakım 2: Ophidia (Yılanlar):** Ülkemizde 33 türü yaşamaktadır. Üyeleri ve omuz kemeri bulunmayan hayvanlardır. Dilleri çatallı ve oldukça uzundur. Ağız kapalıyken bile dudakların arasından dışarıya uzatılır. Gelişmek için derilerini bir bütün olarak değiştirirler. Dişler çenelere yapışıktır ve bir çukurluk içine gömülmemiştir. Çeneler dışında damakta da dişler bulunur. Besinlerini canlı hayvanlar oluşturur. Çoğunda sol akciğer yoktur ya da körelmiştir. Sağ akciğer kuyruğa kadar uzamış olup arkasında bir hava kesesi vardır. Yılan avını yutarken bu kesede depolanmış havayı kullanır. Genellikle az beslenirler. İdrar keseleri yoktur. Üre dışkı ile birlikte atılır.

SİSTEMATİK

- Örnek türler:
- 1- *Eryx jaculus* (Mahmuzlu yılan): Boyları 1 m. kadardır. Kurak, kumlu ve çakıllı alanlarda yaşar. Küçük kemirgen ve kertenkelelerle beslenirler. Ülkemizde yaygındır.
- 2- *Phython reticulatus*: 9 m. uzunlukta olabilirler. İnsanlar için tehlikelidirler. Ülkemizde yoktur.
- 3- *Coluber jugularis* (Kara yılan): 2 m. kadar olabilirler. Tarlalarda, taşlıklarda ve bataklıklarda yaşarlar. Türkiye'nin güneyinde yaşarlar.
- 4- *Eirenis collaris* (Yakalı yılan): Boyları 40 cm. kadardır. Az bitkili, taşlık ortamlarda yaşarlar. Türkiye'nin İran ve Irak sınır bölgesinde yayılmıştır.

SİSTEMATİK

- 5- *Natrix tessellata* (Su yılanı): 120 cm. kadardır. Su içi veya kenarlarında yaşar. Balık, kurbağa ve diğer su hayvanlarıyla beslenirler. Bütün Türkiye’de yayılmış bir türdür.
- 6- *Vipera ammodytes* (Boynuzlu engerek): Başın ön ucunda yukarı kalkık ve üzeri pullarla örtülü bir boynu vardır. 90 cm. kadardır. Baş üçgen şeklinde ve ince bir boyunla gövdeden ayrılır. Çalılıklarda ve taşlıklarda yaşar. Hareketleri ağırdır. Zehirleri insan için tehlikelidir. Türkiye’de bulunur.
- 7- *Vipera kaznakovi* (Kafkas engereği): Başı üçgen şeklindedir ve boyu 70 cm. kadar olabilir. Sık ormanlarda, taşlık kısımlarda yaşar. Çay bahçelerinde de görülür. Besinleri kemirici ve kertenkelelerdir. Yabancılar bu yılanı toplayarak yurtdışına satmaktadırlar. Koruma altındadır. Türkiye’de yalnız Hopa civarında bulunur.

SİSTEMATİK

- **Ordo: Crocodilia (Timsahlar):** Suda yaşayan ve kertenkelelere benzeyen sürüngenlerdir. Arka üyelerde arka ayak parmakları aralarında perdeler vardır. Kalpleri 4 gözlüdür. Kaslı diyafram vardır. İdrar keseleri yoktur. Gözbebekleri dikeydir. Alt çeneleri hareketsiz, üst çeneleri hareketlidir. Dilleri dışarıya uzatılamaz. Su içerisinde ve genellikle gece beslenirler, aylarca aç kalabilirler. Burun delikleri ve gözleri dışarıda kalacak şekilde suya gömülerek hareketsiz beklerler. Bir saat suyun altında kalabilirler. Güneşlenmek ve yumurta bırakmak için karaya çıkarlar. Kendilerine özgü bir ses çıkarırlar. 100 yıl kadar yaşarlar.

SİSTEMATİK

- **Familya : Crocodylidae:** Tatlı ve tuzlu suda yaşarlar. Burun, ağız kısımları uzun ve uçta yuvarlaktır.
- Örnek tür: *Crocodylus niloticus* (Nil timsahı): 7 m. kadardır. Yumurtaların açılmasına yakın yavrular ses çıkarırlar. Bunu duyan ana yumurtayı sert bir şeye sürerek yavrunun çıkmasını sağlar.
- **Familya: Alligatoridae:** Burun ağız kısmı geniştir.
- Örnek tür; *Alligator mississippiensis* : 6 m. kadardırlar. Amerikada yaşarlar.